

METODA STANDARDNÍCH NÁKLADŮ

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

**OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ**

Norma

- je obvykle užší než standard
  - směrná veličina se vyjadřuje pomocí naturálních jednotek, pro tyto naturální jednotky jsou stanoveny normované ceny, pomocí nichž stanovíme normu v peněžních jednotkách
  - za **stanovení normy v naturálních jednotkách** obvykle odpovídá **technická příprava výroby**, která se může v praxi dělit na konstrukční, technologickou a výrobně organizační složku
-

Standard

- je chápán širěji
  - norma se převážně používá pro označení přímých (jednicových) nákladů, pojem standard **zahrnuje i režijní náklady**, kdy funkci standardu plní rozpočet režijních nákladů
  - mezi standardy se zahrnují i další směrné veličiny, kterými mohou být cena materiálu, výrobku, mzdová sazba, ale i standardní kapacita, standardní objem výroby nebo prodeje
  - protože se stanovuje standard pro objem výroby (prodeje), stanoví se nepřímou i standardní výnosy
-

Metoda standardních nákladů

- komplexní metoda řízení nákladů, případně výnosů ve vnitropodnikovém pojetí
  - využívá všechny základní prvky manažerského účetnictví, a to:
    - účtování **nákladů**, případně i výnosů
    - **kalkulace**
    - **rozpočtování**
    - vnitropodnikové **odpovědnostní** účetnictví
    - rozbor a poskytování **informací pro rozhodování**
-

Cíle metody standardních nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- poskytuje informace pro **kontrolu**, zejména **běžné řízení nákladů** pro manažery
  - využití informací i ve **finančním účetnictví**, zvláště pro sestavení rozvahy, popř. i výsledovky
-

Způsob fungování metody standardních nákladů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

Probíhá v 5 etapách:

- stanoví se **standarty**
  - zjišťují se **skutečné veličiny**, u některých jak v naturálním, tak i hodnotovém vyjádření
  - kontroluje se dodržení standardů a zjišťují se **odchyly**
  - provádí se **rozbory** odchylek a zjišťuje se **příčina vzniku odchylek** a útvary, případně osoby zodpovědné za jejich vznik
  - na rozbor navazuje **opatření**, které může být dvojího druhu:
    - opatření, které má **zabránit vzniku** negativní odchylky ze stejné příčiny do budoucnosti,
    - opatření, které si vynutí **změnu** podmínek (např. výrobních)
-

Typy standardů

Z hledisky **typologie standardů** je nutno rozlišit, zda jde o:

- standardy **přímých nákladů**, označované jako **normy**
  - standardy **režijních nákladů**, jejichž nástrojem je **rozpočet režie**
  - standardy **celkových nákladů**, které vyjadřujeme jako **předběžné kalkulace**
-

Typy standardů

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Ve vztahu k trvání a změně standardu (času) můžeme rozlišit tyto typy standardů:

- operativní
  - průměrné
  - základní
  - odhadované (nejsou standardem stanoveným jako striktní norma, ale plní analogické funkce)
-

Odchyly od standardů

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- kontrola hospodárnosti a efektivnosti
  - propojeny s prémiováním
-

Zjišťování odchylek

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Zjišťují se 2 způsoby:

- průběžně
  - dodatečným výpočtem
-

Zjišťování odchylek - průběžně

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- má význam hlavně v malosériové a středně sériové výrobě, kdy je částka odchylek za určité období u určité kalkulační položky součtem dílčích odchylek

skutečné náklady = náklady podle standardů ± odchylky

Zjišťování odchylek – dodatečným výpočtem

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- používá se v procesní technologii a u režijních nákladů
- Platí:

Skutečné náklady = náklady podle standardů ± odchylky

Odchylky

- podle místa
  - podle výrobku
  - pozitivní
  - negativní
  - příznivá
  - nepříznivá
-

Zjišťují se dva typy odchylek:

- u variabilních nákladů **spotřební odchylka**, která ukazuje, zda ve vztahu ke skutečné úrovni aktivity byly variabilní náklady vyšší nebo nižší, než odpovídá rozpočtu pro skutečný objem, přepočet vychází z předpokladu proporcionálního (lineárního) krátkodobého vývoje
  - u fixních nákladů **objemová odchylka**, která ukazuje, zda se vůbec fixní náklady liší ve skutečnosti od rozpočtovaných a jak objem produkce ovlivňuje podíl fixní režie na jednotku produkce
-

Zjišťují se 4 typy odchylek, kdy u variabilních nákladů se spotřební odchylka rozkládá na:

- **rozpočtovou odchylku**, ta určuje, o kolik je skutečná reálie větší nebo menší než rozpočtované variabilní náklady zahrnuté ve variantním rozpočtu, který je přepočtený pro skutečnou úroveň aktivity
  - **výkonnostní odchylku**, která ukazuje, kolik variabilních nákladů bylo neúčelně vynaloženo na některou z neproduktivních aktivit jako jsou výroba zmetků a jejich opravy
-

Objemová odchylka u fixních nákladů se rozkládá navíc na:

- **účinnostní odchylku**, která ukazuje naopak důsledky dopadu neproduktivní činnosti na fixní náklady
  - **kapacitní odchylku**, která vzniká v důsledku nižší nebo vyšší úrovně celkové aktivity, než je stanoveno v rozpočtu režie, bez přihlédnutí k tomu, zda se jedná o produktivní nebo neproduktivní činnost
-

Typy odchylek

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Zjišťují se **tři typy odchylek**, přičemž se obvykle spojuje důsledek neproduktivní činnosti. Pak se rozlišuje:

- rozpočtová odchylka
  - kapacitní odchylka
  - účinnostní nebo výkonnostní odchylka v širším pojetí
-

Kapacitní odchylka se někdy navíc člení na podrobnější typy:

- odchylka z prostojů,
- odchylka z kalendářních rozdílů,
- odchylka z nevyužívané kapacity.

U kapacitní odchylky je třeba dále rozlišovat, jestli se odvozuje od:

- optimálního využití kapacity, nebo
  - plánovaného využití v daném období.
-

Určení odpovědnosti za odchylky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **rozpočtová odchylka** – obvykle je v odpovědnosti útvaru, ve kterém vznikla
  - **výkonnostní a účinnostní odchylka** – protože se váže k neproduktivnímu využití kapacity, vystavují se pro tyto případy samostatné doklady (mzdové doklady, hlášení zmetků, odchylkové doklady a další), u kterých lze stanovit individuální odpovědnost
-

Určení odpovědnosti za odchylky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **kapacitní odchylka** – obvykle bývá v odpovědnosti vedení podniku (závodu, oddělení) podle podmínek konkrétního podniku
  - **odchylky z prostojů** nebo z jiného neproduktivního užití kapacity - obvykle je můžeme rozlišovat podle odpovědnosti viníků
-

Děkuji za pozornost
